

RAPPORT

Prioriterade risker inom penningtvätt och finansiering av terrorism

10 mars 2025

Sammanfattning

Det finns många aktörer som har intresse av att använda det finansiella systemet i kriminella syften såsom för penningtvätt, finansiering av terrorism eller för att undgå EU:s internationella sanktioner. Det är allvarligt och finansiella företag är skyldiga att motverka att de utnyttjas på detta sätt. Mot bakgrund av dessa risker prioriterar Finansinspektionen (FI) 2025 att granska att företagen följer de regler som syftar till att stoppa penningtvätt och annan brottslighet.

Ett väl fungerande finansiellt system ska vara stabilt och präglas av ett högt förtroende. Det är en förutsättning för en fungerande samhällsekonomi. Företagen i den finansiella sektorn behöver förhindra att de kan utnyttjas av kriminella. Finansinspektionens uppdrag är att granska att de finansiella företagen följer de regler som finns för att förhindra att de utnyttjas för penningtvätt. För att FI:s tillsyn ska vara så effektiv som möjligt behöver vi sätta in våra resurser där vi bedömer riskerna vara som störst och där vi kan göra mest nytta.

I den här rapporten redogör vi för de områden där vi anser att riskerna för penningtvätt och finansiering av terrorism är som störst och som vi särskilt kommer att uppmärksamma i tillsynen under året. Det handlar om företag som erbjuder digitala banktjänster, kryptoaktörer och mindre och mellanstora banker. Vi ser också risker i särskilda områden som i korrespondentförbindelser och i tillhandahållandet av klientmedelskonton. En del av riskerna är dessutom sektorsövergripande, som användandet av företag som brottsverktyg, användningen av kontanter, den fortsatt förhöjda risken för finansiering av terrorism, och brister när det gäller att följa internationella sanktioner.

Inledning

Penningtvätt, finansiering av terrorism och kringgående av sanktioner är alla internationella problem. Enligt 2021 års nationella riskbedömning av penningtvätt och finansiering av terrorism uppgår penningtvätten varje år sannolikt till mångmiljardbelopp.¹ Samtidigt är finansiering av terrorism ett allvarligt hot mot den allmänna säkerheten. Terrorhotnivån i Sverige är hög. Sedan augusti 2023 bedömer Säkerhetspolisen hotnivån som en fyra på en femgradig skala.

Penningtvätt och finansiering av terrorism är därmed svåra utmaningar för samhället i stort. Dessa brott innebär även allvarliga utmaningar för både den svenska och den globala ekonomin. Av den anledningen är arbetet med att minska de olagliga finansiella flödena ett av de globala delmålen (mål 16.4) i FN:s handlingsprogram Agenda 2030. Arbetet mot penningtvätt och finansiering av terrorism är därför också en del av FI:s arbete för en hållbar utveckling inom den finansiella sektorn.

I vårt uppdrag ingår det att utifrån ett riskbaserat förhållningssätt granska att de finansiella företagen följer de regler som finns för att motverka att företagen utnyttjas för penningtvätt eller finansiering av terrorism. Uppdraget är stort. Det omfattar cirka 2 200 företag, allt från mindre valutaväxlare till globala storbanker där hoten och sårbarheterna kan variera betydligt. För att tillsynen ska vara så effektiv och ändamålsenlig som möjligt identifierar vi varje år de risker (exempelvis trender och aktuella fenomen) som bör prioriteras inom det närmaste årets tillsyn. I vår riskidentifiering utgår vi från erfarenheter från den löpande tillsynen och tidigare undersökningar. Vi använder bland annat information som vi begär från företagen via den årliga periodiska rapporteringen.

FI arbetar också nära andra tillsyns- eller brottsbekämpande myndigheter i Sverige och utomlands. Under senare år har dessa samarbeten ökat både i omfattning som betydelse, vilket steg för steg förbättrar vår riskförståelse. Bland våra nationella samarbeten kan nämnas de vi har med Finanspolisen, Ekobrottsmyndigheten och Spelinspektionen samt det arbete som sker inom Samordningsfunktionen mot penningtvätt och finansiering av terrorism. Internationellt arbetar vi särskilt med Europeiska bankmyndigheten, den nordisk-baltiska arbetsgruppen mot penningtvätt och Internationella valutafonden. Vi deltar också i ett 70-tal penningtvättskollegier för finansiella institut som är verksamma i flera jurisdiktioner runt om i EU.

¹ Samordningsfunktionen ger ut återkommande en rapport om den samlade riskbedömningen av penningtvätt och finansiering av terrorism i Sverige. Bakom bedömningen står 16 myndigheter samt Sveriges advokatsamfund.

Prioriterade områden 2025

Att granska att de finansiella företagen motverkar penningtvätt och annan brottslighet är ett av FI:s prioriterade områden i tillsynen 2025. Vår bedömning är att flera av de risker som vi har identifierat under tidigare år fortsätter att vara gällande även i år. Här redogör vi för de områden som vi ser som mest aktuella för i år.

Klientmedelskonton

För en person med brottsliga avsikter kan det vara fördelaktigt att utföra transaktioner via ett klientmedelskonto, eftersom det innebär ökade möjligheter till anonymitet. Det framgår av rapporter från såväl det internationella organet Financial Action Task Force (FATF) som Finanspolisen, att klientmedelskonton kan missbrukas i penningtvättssyfte. Kontona kan användas för att både dölja och integrera brottsvinster i det finansiella systemet, exempelvis genom investeringar i fastigheter eller värdepapper.

Korrespondentförbindelser

Korrespondentförbindelser är en viktig komponent i det globala betalningssystemet, särskilt för gränsöverskridande transaktioner. Genom korrespondentförbindelser kan finansiella institut få tillgång till finansiella tjänster i jurisdiktioner runt om i hela världen och tillhandahålla gränsöverskridande betalningstjänster till sina kunder. Den innovativa tekniska utvecklingen på området har också öppnat för nya möjligheter. Samtidigt medför korrespondentförbindelser också risker. Eftersom de finansiella företagen tillhandahåller tjänster för aktörer som de inte har en direkt affärsförbindelse med, behöver de förlita sig på att motparten har effektiva och ändamålsenliga rutiner och kontroller för att motverka penningtvätt.

Företag som brottsverktyg

Som tidigare år bedömer FI att risken att företag och andra juridiska personer används som brottsverktyg är framträdande. Det beror bland annat på att både företagens verksamhet och deras ägar- och kontrollstruktur kan vara svåra för ett finansiellt institut att se igenom och förstå. Ett företag kan också utföra större och mer komplexa transaktioner än en privatperson, och tillföra stora mängder kontanter in till banksystemet via dagskasseinsättningar. Risken är därför stor att företag och andra juridiska personer används i mer komplexa och systematiska penningtvättsupplägg. Denna bild bekräftas av 2021 års nationella riskbedömning.

Digitala banktjänster och kryptohandlare

Den nationella riskbedömningen av penningtvätt och finansiering av terrorism i Sverige 2023/2024 behandlar särskilt de risker som är förknippade med snabba, digitala finansiella tjänster som erbjuds av vissa aktörer på finansmarknaden. Branschen präglas av en hög utvecklings- och innovationstakt. De digitala tjänsterna bidrar med nya finansiella lösningar till såväl konsumenter som företagskunder, men ger också nya möjligheter för kriminella att verka i den nya digitala miljön. Det är därför viktigt att företagen i sin utveckling även anpassar sitt sätt att hantera de risker som är förknippade med deras produkter och tjänster.

Handeln med kryptotillgångar fortsätter att öka. Polisen beskriver att kryptotillgångar är en förutsättning för narkotikahandel på darknet och ett attraktivt sätt för kriminella att omsätta sina brottsvinster. Handeln med kryptotillgångar innebär också påtagliga risker ur ett konsumentskydds- och klimatperspektiv. Riskerna med handel av kryptotillgångar uppmärksammas både i 2021 års nationella riskbedömning och i EU:s senaste supranationella riskbedömning.

Särskilt riskfyllda bland de som ägnar sig åt handel med kryptotillgångar är aktörer som tillhandahåller registreringspliktiga tjänster utan att ha ansökt om registrering hos FI. Bland dessa handlare riskerar såväl riskmedvetenheten som förmågan att motverka att utnyttjas av kriminella vara låg. Risken att utnyttjas i brottsliga syften är därför motsvarande hög.

Mindre och mellanstora banker

I takt med att de större bankerna har förbättrat sitt förebyggande arbete finns det indikationer på att kriminella i stället söker sig till mindre och mellanstora banker. Samtidigt erbjuder de mindre bankerna ofta ett tjänsteutbud som är snarlikt storbankernas och som innebär likartade risker. Det finns därför en risk för att en del av de risker som tidigare har centrerats kring storbankerna nu i stället förskjuts till mindre aktörer.

Finansiering av terrorism

Säkerhetspolisen bedömer att Sverige är ett legitimt mål för terrorattentat. Hotbilden är därför fortfarande hög. Det ställer höga krav på de finansiella företagens arbete mot finansiering av terrorism.

Till skillnad från penningtvätt kan finansiering av terrorism ske med såväl lagligt som olagligt intjänade medel. Det kan också räcka med små summor för att möjliggöra attentat både i Sverige och utomlands. Insamlingen och överföringen av tillgångarna kan ske snabbt, med enkla medel och utan större kostnader. Ingen

särskild förmåga hos finansiären behövs men internationella kontakter är en betydelsefull faktor för att pengarna ska nå den avsedda destinationen.

Banker och olika typer av betaltjänstleverantörer bedöms vara de sektorer där riskerna för finansiering av terrorism är som störst. Även marknaden för kryptotillgångar bedöms vara en sektor där det finns risker för att överföringar som är kopplade till terrorismfinansiering förmedlas.

Internationella sanktioner

Den fullskaliga ryska invasionen av Ukraina har pågått sedan 2022, vilket har gjort att EU har utökat både antalet och omfattningen av internationella sanktioner.

För att sanktionerna ska få önskat genomslag är det angeläget att de finansiella företagen är aktiva och följer sanktionsbestämmelserna så att sanktionerade företag och personer inte får tillgång till ekonomiska resurser i strid mot sanktionsreglerna.

FI har i en fördjupad analys på sanktionsområdet kunnat konstatera att träffsäkerheten i de automatiserade systemen som bankerna använder för sin sanktionsscreening generellt skulle kunna öka och att det finns utrymme för vissa banker att förbättra sitt arbete på området.